

Sag C-242/20**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

8. juni 2020

Forelæggende ret:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Kroatien)

Afgørelse af:

6. maj 2020

Sagsøger:

HRVATSKE Šume d.o.o.[.] Zagreb, indtrådt i rettighederne efter HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj[.] p.o., Zagreb

Sagsøgte:

BP EUROPA SE, indtrådt i rettighederne efter DEUTSCHE BP AG, indtrådt i rettighederne efter THE BURMAH OIL (Deutschland), GmbH

[...]

Angående: Anmodning om præjudiciel afgørelse – Retligt samarbejde i civile sager

Forelæggende ret:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [Republikken Kroatiens appeldomstol i handelsretlige sager] [...]

Parter i hovedsagen [...]:

Sagsøger: HRVATSKE ŠUME d.o.o. [.] Zagreb, [...] indtrådt i rettighederne efter HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj [.] p.o. Zagreb [KROATISKE SKOVE

offentligretligt interessentskab til forvaltning af skove og skovklædte områder i Republikken Kroatien med hjemsted i Zagreb], [...] herefter: sagsøger

Sagsøgte: BP EUROPA SE Hamburg, [...], indtrådt i rettighederne efter DEUTSCHE BP AG, [...], indtrådt i rettighederne efter THE BURMAH OIL (Deutschland), GmbH, [...] herefter: sagsøgte

En kortfattet fremstilling af tvistens genstand og de relevante faktiske omstændigheder, ordlyden af de nationale bestemmelser, som vil kunne finde anvendelse i den foreliggende sag samt grundene til, at den forelæggende ret anmoder om en fortolkning af EU-retten:

I den foreliggende sag fandt Trgovački sud u Zagrebu (handelsretten i Zagreb) [...], at den savnede kompetence og afviste søgsmålet med den begrundelse, at Republikken Kroatiens retter savner international kompetence. Sagsøgeren appellerede denne kendelse til Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager)[...].

Sagen ved Trgovački sud u Zagrebu [handelsretten i Zagreb] blev indledt som følge af appel iværksat den 1. oktober 2014, hvori sagsøgeren gjorde gældende, at dommen afsagt af Vrhovni sud Republike Hrvatske (Republikken Kroatiens øverste domstol) den 21. maj 2009 [org. s. 2] [...] ændrede tidligere afsagte domme, og at det i dommen var blevet fastslået, at den tvangsfuldbyrdelse, som var blevet iværksat på grundlag af en endelig afgørelse om tvangsfuldbyrdelse truffet af Trgovački sud u Zagrebu [handelsretten i Zagreb] mod sagsøgeren, skulle fastslås at være ugyldig. De sagsøgte i den foreliggende sag blev i medfør af den nævnte dom pålagt at betale sagsøgeren sagsomkostninger på 299 974,65 HRK inden for en frist på 8 dage, og såvel sagsøgte som den første sagsøgte påstand om betaling af de civile sagsomkostninger på 231 480,90 HRK blev forkastet.

I henhold til den af Trgovački sud u Zagrebu (handelsretten i Zagreb) tidligere afsagte kendelse om tvangsfuldbyrdelse samt efter begæring fra sagsøgte retsforgænger i den foreliggende sag, som havde nedlagt påstand om fuldbyrdelse, blev tvangsfuldbyrdelsen foretaget mod rekvisitus, dvs. selskabet FUTURA d.o.o. Zagreb, og de beløb, som skulle kunne kræves af rekvisitus, der var genstand for tvangsfuldbyrdelse over for sagsøgeren i egenskab af debitor for rekvisitus, blev overført til sagsøgerens retsforgænger i den foreliggende sag, der havde fremsat begæring om fuldbyrdelse med henblik på betaling. Sagsøgeren, som angivelig debitor for rekvisitus, har iværksat appel, men inden for rammerne af tvangsfuldbyrdelsesprocedurer har disse ikke opsættende virkning, hvorfor der blev foretaget en tvangsinddrivelse inden for rammerne af tvangsfuldbyrdelsesproceduren, og det på en sådan måde, at der fra sagsøgerens konto den 11. marts 2003 blev hævet et samlet beløb på 3 792 600,87 HRK, som blev overført til sagsøgte.

Vrhovni sud (øverste domstol) fastslog ved dom af 21. maj 2009, at tvangsfuldbyrdelsen – i sagen, der var iværksat af sagsøgeren med påstand om, at det blev fastslået, at den retslige tvangsfuldbyrdelsesprocedure iværksat over for denne var ugyldig – rent faktisk var ugyldig, hvorfor sagsøgte ikke længere var sagsøgeren i den foreliggende sags kreditor, og på det tidspunkt, hvor Vrhovni suds (øverste domstol) dom blev endelig, bortfaldt sagsøgtes retsgrundlag for betaling til sagsøger i den foreliggende sag. I den foreliggende sag skal sagsøgte således, som ugrundet beriget, tilpligtes at tilbagebetale hvad denne ugrundet har modtaget inden for rammerne af tvangsfuldbyrdelsen, såvel som den lovbestemt rente, til sagsøgeren.

I overensstemmelse med de bestemmelser, der regulerer tvangsfuldbyrdelse, kan der i sådanne sager fremsættes begæring om ophævelse af tvangsfuldbyrdelseshandlingen inden for rammerne af den samme tvangsfuldbyrdelsessag, hvilket dog skal ske senest ét år efter tidspunktet for tvangsfuldbyrdelsen, hvilket er grunden til, at sagsøgeren har anlagt denne særlige civile retssag, navnlig for at generhverve [beløbet for] den ugrundede berigelse, da årsagen til erhvervelsen sidenhen er bortfaldet. Bestemmelsen, hvori fristen for at indgive begæringer om ophævelse af tvangsfuldbyrdelseshandlinger er fastsat, fremgår af artikel 58, nr. 5, i Ovršni zakon (lov om tvangsfuldbyrdelse, »Narodne novine« nr.: 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05, 67/08, 139/10, 154/11 og 70/12), men alle senere bestemmelser om tvangsfuldbyrdelse fastsætter den samme tidsfrist for adgang til tilbagebetaling af et indbetalt beløb inden for rammerne af den samme tvangsfuldbyrdelsessag.

Bestemmelserne om tilbagebetaling på grund af ugrundet berigelse findes i artikel 1111–1120 Zakon o obveznim odnosima (lov om retsforhold, »Narodne novine« nr.: 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 og 29/18), og hovedreglen findes i artikel 1111, stk. 1, som har følgende ordlyd: »Hvis en del af en persons ejendom på nogen måde overgår til en anden persons ejendom, og denne overførsel ikke har noget grundlag i en retlig handling, retsafgørelse eller afgørelse truffet af et andet kompetent organ, er den, der opnåede fordel, forpligtet til at tilbagebetale den, eller – hvis dette ikke er muligt – udligne værdien af den opnåede fordel.«.

Parterne i den foreliggende sag har ligeledes bestridt rettens kompetence, idet sagsøgte er et selskab med hjemsted i Forbundsrepublikken Tyskland, og det er i svarskriftet bestridt, at retterne i Republikken Kroatien har kompetence.

Trgovački sud u Zagrebu (handelsretten i Zagreb) fandt, at retten savnede kompetence, idet den fejlagtigt anvendte Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1) [...], som i artikel 66, stk. 1, specificerer følgende: »Denne forordning finder kun anvendelse på retssager, som er anlagt, [org. s. 3], på officielt bekræftede dokumenter, som udstedt eller registreret, og på retsforlig, som er godkendt eller indgået på eller efter den 10. januar 2015«. Retten nåede frem til denne konklusion for så vidt angår dens internationale

kompetence, da der ikke findes nogen præcis bestemmelse omhandlende retternes kompetence i sager om ugrundet berigelse, hvorfor hovedreglen om, at rettens kompetence følger sagsøgers bopæl, blev anvendt. Da sagsanlægget blev indledt den 1. oktober 2014, finder Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2001, L 12, s. 1)) [...] anvendelse, og da den korrekte fortolkning af begrebet »erstatning uden for kontrakt« eller fuldbyrdelse af afgørelser ikke fremgår så tydeligt, at der ikke er anledning til nogen rimelig tvivl, er det på baggrund af disse åbne spørgsmål blevet besluttet at forelægge en anmodning om præjudiciel afgørelse med henblik på at fastslå, om Republikken Kroatiens retter har kompetence til at træffe afgørelse i den foreliggende sag. Domstolens afgørelse herom er nødvendig for, at Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager) kan træffe afgørelse i den foreliggende sag, og den rejste problemstilling er af almen interesse med henblik på en ensartet anvendelse af EU-retten.

[...] [Udsættelse af sagen på Domstolens afsigelse af præjudiciel afgørelse, under henvisning til de relevante bestemmelser i national ret]

I. Det første spørgsmål

Artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 har følgende ordlyd: »En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå«.

Eftersom det retlige institut med ugrundet berigelse allerede var kendt i romerretten (det retlige grundlag for, at tvangsfuldbyrdelsen blev fastslået at være ugyldig, og at sagsøgeren nu kræver tilbagebetaling på grund af udløbet af fristen på et år for at fremsætte begæring om tilbagebetaling inden for rammerne af samme tvangsfuldbyrdsprocedure) og der er tale om et institut, der er omfattet af området erstatning uden kontrakt, ville det kunne det antages, at retterne i Republikken Kroatien har kompetence at behandle sager på det sted, hvor den ugrundede berigelse er indtrådt. Tilknyningsmomentet i sager om erstatning uden for kontrakt er imidlertid det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, og forum delicti finder normalt ikke anvendelse på krav, der er baseret på ugrundet berigelse, hvorfor denne bestemmelse i et vist omfang kan give anledning til forvirring eftersom forordning (EF) nr. 44/2001 fastsætter en speciel kompetenceregulering i sager om erstatning uden for kontrakt, men uden at angive et passende tilknyningsmoment, hvorfor tilknyningsmomentet giver anledning til tvivl på grund af, at der ikke er indtrådt en skade i tilfælde af ugrundet berigelse.

I overensstemmelse med Domstolens praksis omfatter begrebet »erstatning uden for kontrakt« ethvert krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar som ikke er knyttet til et »kontraktforhold« som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning (EF) nr. 44/2001 (jf. dom af 27.9.1998, Kalfelis, 189/87,

EU:C:1988:459, præmis 17 og 18; af 13.3.2014, Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, præmis 20, og af 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 44).

I sag C-102/15 Gazdasagi Versenyhivatal mod Siemens Aktiengesellschaft Österreich foreslog generaladvokaten subsidiært i sit forslag til afgørelse af [7.] april 2016, at artikel 5, nr. 3), skal fortolkes således, at et søgsmål med påstand om restitution som følge af [org. s. 4] ugrundet berigelse ikke skal anses som et krav om »erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i denne bestemmelse. Da generaladvokatens principale forslag imidlertid blev tiltrådt, tog Domstolen ikke stilling til dette spørgsmål (der var ikke tale om en civilretlig sag, da der var blevet rejst krav om tilbagebetaling af en uberettiget ydelse under en administrativ procedure).

I sag C-572/14 angående en anmodning om præjudiciel afgørelse [...], indgivet af Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) [...], understregede Domstolen i sin dom af 21. april 2016, at »artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et krav med henblik på at opnå betaling af et vederlag, der er skyldigt i henhold til en national lovgivning såsom den i hovedsagen omhandlede, som gennemfører ordningen for »rimelig kompensation«, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet] henhører under »sager om erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i denne forordnings artikel 5, nr. 3)«.

En lignende speciel kompetenceregulering vedrørende samme problemstilling findes i forordning (EU) nr. 1215/2012, hvor artikel 7, nr. 2), har følgende ordlyd: »En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå«.

I 12. betragtning til forordning (EF) nr. 44/2001 understreges det, at som kompetencekriterium bør sagsøgte bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje. I den foreliggende sag er der netop en nær tilknytning mellem retten og sagen og [anvendelsen af den specielle kompetenceregulering] hensynet til god retspleje, da det er sagsøgte, der har anlagt det første søgsmål i Republikken Kroatien, hvor betalingen blev foretaget, men hvor det senere blev fastslået, at betalingen var blevet foretaget i strid med reglerne om retslige tvangsfuldbyrdesprocedurer. Samtlige beviser, der skal fremlægges her, skal ligeledes fremlægges i Republikken Kroatien.

Det første spørgsmål lyder derfor således: er krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse omfattet af kompetencereglen i forordning (EF) nr. 44/2001 [...] i sager om »erstatning uden for kontrakt« under hensynstagen til, at forordningens artikel 5, nr. 3), bl.a. bestemmer, at »[e]n person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat i sager om

erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå«?

II. Det andet spørgsmål

I den foreliggende sag er den ugrundede berigelse desuden indtrådt i forbindelse med en retslig tvangsfuldbyrdsprocedure, som blev gennemført på trods af, at den ikke burde have været foretaget, og nu omhandler tilbagebetaling af det beløb, som med urette blev opkrævet i forbindelse med tvangsfuldbyrdsproceduren ved den samme ret; det følger imidlertid af artikel 22, nr. 5), i forordning (EF) nr. 44/2001, at i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser, er det retterne i den medlemsstat, på hvis område fuldbyrdsstedet er beliggende, der er enekompetente, uden hensyn til bopæl.

[Org. s. 5]

Fordringen er således blevet inddrevet inden for rammerne af en retslig tvangsfuldbyrdsprocedure, som Vrhovni sud [øverste domstol] efterfølgende i en dom har fastslået, ikke var blevet gennemført lovligt i forhold til sagsøgeren. Der kunne ikke fremsættes krav om tilbagebetaling af det opkrævede beløb inden for rammerne af den samme tvangsfuldbyrdsprocedure, da der er forløbet ét år fra tidspunktet for foretagelsen af tvangsfuldbyrdsproceduren, således at bestemmelserne om tvangsfuldbyrdelse har tvunget sagsøgeren til at anlægge et civil søgsmål med henblik på at opnå tilbagebetaling af det pågældende beløb. Henset til det nære forhold mellem denne sag og den retslige tvangsfuldbyrdsprocedure har det spørgsmål, der skal besvares, følgende ordlyd: har Republikken Kroatiens retter enekompetence i den foreliggende sag?

I den forbindelse er det andet spørgsmål nærmere bestemt, om civile søgsmål, der er anlagt på grund af, at der fandtes tidsbegrænsninger inden for rammerne af en tvangsfuldbyrdsprocedure for tilbagesøgning af beløb erlagt i urigtig formening om skyld inden for rammerne af samme tvangsfuldbyrdsprocedure, er omfattet af enekompetencen i henhold til artikel 22, nr. 5), i forordning (EF) nr. 44/2001 [...], som bestemmer, at i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser, er retterne i den medlemsstat, på hvis område fuldbyrdsstedet er beliggende, enekompetente, uden hensyn til bopæl?

De præjudicielle spørgsmål:

1. Er krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse omfattet af kompetencereglen i forordning (EF) nr. 44/2001 [...] for sager om »erstatning uden for kontrakt« under hensynstagen til, at forordningens artikel 5, nr. 3), bl.a. bestemmer, at »[e]n person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå«?

2. Er civile søgsmål, der er anlagt på grund af, at der fandtes tidsbegrænsninger inden for rammerne af en tvangsfuldbyrdsprocedure for tilbagesøgning af beløb erlagt i urigtig formening om skyld inden for rammerne af samme tvangsfuldbyrdsprocedure, omfattet af enekompetencen i henhold til artikel 22, nr. 5), i forordning (EF) nr. 44/2001 [...], som bestemmer, at i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser, er retterne i den medlemsstat, på hvis område fuldbyrdsstedet er beliggende, enekompetente, uden hensyn til bopæl?

Sammen med nærværende anmodning indsender den foreliggende ret kopi af: stævning (s. 1-8 i sagsakterne), svarskrift (s. 43-47 i sagsakterne), afgørelse af 20. marts 2019 truffet af Trgovački sud u Zagrebu (handelsretten i Zagreb) [udeladt] (s. 78-82 i sagsakterne), klage over denne afgørelse (s. 86-88 i sagsakterne), svar på klagen (s. 91-94 i sagsakterne), kendelse om udsættelse af sagen af 6. maj 2020.

Zagreb, 6. maj 2020

[...] **[Org. s. 6]** [...]

ARBEJDSDOKUMENT